

Jaarverslag

Zaans Museum

2006

Zaanse Schans Zaans Museum

Schansend 7, 1509 AW Zaandam.

Tel.: 075 – 61 62 862

Fax: 075 – 61 76 980

E-mail: info@zaansmuseum.nl

www.zaansmuseum.nl

Zaans Museum is
een cultuurhistorisch museum
dat zich, met voor het museumproduct
karakteristieke middelen,
wil profileren als educatieve en
attractieve instelling.
Het museum bekleedt een
sociale functie en
communiceert met een zo
breed mogelijk publiek.

Het Zaans Museum geeft
het publiek een beeld van de
Zaanse woon- en bedrijfscultuur
van de 16e eeuw tot heden.
De mens staat daarin centraal.
Het museum bewaart, verzamelt
en toont cultuurhistorische,
streekgebonden collecties,
die te maken hebben met de
Zaanse woon- en bedrijfscultuur.

Inleiding

Het jaar 2006 was een jaar van consolidatie en uitbouw van in 2005 aangevane betrekkingen. De interne organisatie van de Zaanse Schans-Zaans Museum is nu afgerond. Er werd enorm veel werk voor verzet. Kinderziektes zijn overwonnen, de critici werden overtuigd en onze medewerkers zijn gemotiveerd. Het uiteindelijke resultaat is een totaalproduct, waarachter een groep enthousiaste mensen staat. Tal van initiatieven moesten in goede banen worden geleid. Er werd onder andere een bruisend activiteitenprogramma samengesteld voor een binnen- en een buitenseizoen.

Een ander succesnummer is de verder ontwikkelde Zaanse Schans Pass. De dagkaart van de Zaanse Schans groeide uit tot een echte pas, waarmee (bijna) alle attracties op de Zaanse Schans kunnen worden bezocht. Het is een mooi staaltje van samenwerking tussen het museum, de Zaanse Schans en de Zaanse ondernemers. Op de Zaanse Schans is om de toeristen beter te informeren een toeristische route aangebracht met behulp van informatieborden. Borden met achtergrondinformatie, kijkimpulsen en weetjes over de panden, het gebied en het landschap. Ook hier weer een knap staaltje van samenwerking: woningbouwvereniging Parteon heeft de prachtig uitgevoerde borden gesponsord.

Een kroon op het werk was de benoeming van de Zaanse Schans tot *ERIH*-ankerpunt (European Route of Industrial Heritage) in het Nederlandse industrieel erfgoed. Samen met de Heineken brouwerij in Amsterdam en het Cruquius gemaal in de Haarlemmermeer vormt de Zaanse Schans nu een van de hoogtepunten op de toeristische route langs het industrieel erfgoed van Holland. Deze route maakt deel uit van een Europees netwerk van industrieel erfgoedroutes, de *ERIH*, en sluit aan op routes in Duitsland en Engeland.

Ten tijde van de benoeming tot ankerpunt stond het museum heel toepasselijk in het teken van de indrukwekkende foto's van Gé Dubbelman van het Hembrugterrein in Zaandam. Rondom de tentoonstelling "*Het Hembrugterrein-heden, verleden en toekomst*" waren tal van activiteiten georganiseerd, waarbij de nieuwe bestemming van dit voormalig industriegebied centraal stond. De foto's van Gé Dubbelman lieten duidelijk zien wat de enorme monumentale en culturele waarde van het gebied is.

2006 was een goed oogstjaar wat betreft museum-educatie; maar liefst tweemaal mocht het museum een programma verzorgen in het kader van de kunst-educatie voor de basisscholen in de Zaanstreek. In het voorjaar ging het programma over portretten. In het najaar stond een speciaal programma "*Het atelier van Rembrandt*" in het teken van

het 400ste geboortjaar van Rembrandt. Beide programma's werden gemaakt in samenwerking met het creativiteitscentrum *Fluxus*. Naast de kunst-educatie kreeg ook de erfgoed-educatie bijzondere aandacht. In samenwerking met de *Stichting Erfgoed-educatie Zaanstreek* werd een erfgoedmenu ontwikkeld. Het gloednieuwe educatie-programma "*Het Huis van Zeurniet*", over wonen in de Zaanstreek, zal middels dit menu onder de aandacht van de scholen gebracht worden.

Bij een nieuwe organisatie hoort een nieuwe huisstijl. Het logo, dat daarvoor werd ontworpen door grafisch vormgever Berry Slok, laat het samengaan zien van Zaanse Schans en Zaanse Museum.

Verkade was natuurlijk in 2006 een onderwerp van bijzondere aandacht. Vooral de vormgeving van de presentatie van de Verkade-collectie stond hoog op de agenda. Er waren brainstormsessies, co-creatieve dialoogsessies, werkbezoeken aan musea in binnen- en buitenland. Er zijn 'moodbords' gemaakt, marketingonderzoeken uitgevoerd en impressieschetsen gemaakt. Daarnaast moest er heel wat werk worden verzet om de benodigde bouwvergunningen te verkrijgen. Medio 2007 kan de bouw van het nieuwe paviljoen aan de oostkant van het huidige museum starten. De uiteindelijke presentatie van de Verkade-collectie belooft een belevens te worden: Het zijn de meisjes van Verkade zelf, die bezoekers rondleiden in de

fabriek. Zij zullen er stampende machines zien, veel foto- en filmmateriaal, een prachtige industriële collectie en natuurlijk zullen ze chocolade en biscuit kunnen proeven. Een speciale ruimte wordt ingericht om de beroemde Verkade-albums op een museaal verantwoorde manier tentoon te stellen. Met de komst van het Verkadepaviljoen krijgt de Zaanstreek een extra impuls om zich op de kaart te zetten als de plek waar het industrieel erfgoed zichtbaar is en te bezichtigen is. Het initiatief vanuit de gemeente Zaanstad om de Zaanstreek als *First in Food* te profileren, wordt door ons dan ook van harte omarmd. Het Museum heeft aansluiting gezocht bij dit initiatief om in het Zaanse Museum de geschiedenis van de voedingsmiddelenindustrie te verbeelden.

Het samengaan van Zaanse Schans en Zaanse Museum stelt nieuwe eisen aan het museumgebouw. Er zijn uitvoerige plannen gemaakt om de entree van het museum te veranderen. Zij zal worden aangepast aan de nieuwe functie van het gebouw als introductie op de Zaanse Schans en als kenniscentrum over wonen en werken in Holland.

Met als hoogtepunt de realisatie van het Verkade-paviljoen belooft 2007 een spannend jaar te worden.

Fokelien Renckens-Stenneberg,
Directeur Zaanse Museum

Missie Zaans Museum

-

Het Zaans Museum wil het Zaanse cultureel erfgoed dat een beeld geeft van de Zaanse woon- en bedrijfscultuur van de 16^e eeuw tot heden, levend houden door het actief beheren en het levendig presenteren van de cultuurhistorische collectie met al zijn verhalen.

-

Het Zaans Museum is een gastvrije en inspirerende ontmoetingsplek voor het uitwisselen van ervaringen en kennis. Bezoekers vinden er verdieping en aanvulling op wat ze op de Zaanse Schans zien en beleven.

1

Presentatie

Naar een semi-permanente presentatie

In 2005 werd een succesvol begin gemaakt met de herinrichting. De vaste opstelling wordt vervangen door een semi-permanente opstelling met vier thematentoonstellingen, te weten Wonen, Wind, Water en Werken. In 2006 werden de puntjes op de i gezet.

Gezien de financiële en personele middelen van het museum is een dergelijke herinrichting een reusachtig karwei. Belichting, inrichting, tekstsysteem, bewegwijzering, overdrachtsmiddelen; dat alles is veranderd en er moest dus van alles worden aangepast. Aan het eind van het jaar mogen we gerust stellen dat de operatie wonderwel geslaagd is.

In 2006 kon ook al flink wat voorwerk worden gedaan voor het komende deelproject: Herinrichting van de tentoonstelling "*Werken*".

Nieuwe indeling

Behalve met de herinrichting van de vier leidende thema's van het museum, is het museum in 2006 ook een nieuwe weg ingeslagen met de tijdelijke presentaties.

Er bestaan vergevorderde plannen om de benedenverdieping een ingrijpende facelift te

geven en tegelijkertijd het entreegebied drastisch aan te pakken. Dit met het oog op de nieuwe functie, die dit deel van het gebouw zal krijgen met de bouw van het Verkadepaviljoen. Het huidige entreegebied van het Zaans Museum zal het knooppunt vormen tussen Zaanse Schans, het Zaans Museum en het Verkadepaviljoen. In dit gebied zijn een uitgebreide informatievoorziening, een winkel en horecagelegenheid gepland. Vooruitlopend op deze nieuwe indeling is de tijdelijke tentoonstellingsruimte verplaatst naar de vide op de tweede verdieping. Tentoonstellingen op de vide zullen een intiem karakter hebben en worden verbonden met een Zaanse thema of een collectieonderdeel.

De expositie "*Zaanse portretten*", geopend op 10 december, was de eerste presentatie op de vide en werd gekoppeld aan een portrettenroute door de vaste opstelling van het museum. Dit alles onder de noemer: "*Het portret centraal*".

"*Zaanse portretten*" toonde 17^e-, 18^e- en 19^e-eeuwse portretten van meer en minder bekende Zaanse families, zoals de families De Lange, Van Gelder en Bom.

De schilderijen die wij presenteerden op de vide, hebben vanwege hun afmeting lang in het depot van het museum gestaan.

Het Zaans Museum heeft een bijzondere collectie schilderijen. Onder deze portretten bevinden zich de oudste gedateerde stukken die het museum bezit. Het is een kleine

collectie, die met veel museale zorg wordt omringd.

Een groot deel van de collectie bestaat uit portretten van Zaanse families, die groot geworden zijn in de een of andere typisch Zaanse bedrijfstak. De 17^e-eeuwse portretten van de families Bom en De Lange zijn bijna allemaal verbonden met de walvisvangst en – verwerking die vooral in Oostzaan en Jisp levendige bedrijfsactiviteiten waren. De 18^e- en 19^e-eeuwse portretten van de familie Van Gelder maken deel uit van het typisch Zaanse verhaal van de papierindustrie; van papiermolens tot een papierconcern van formaat.

Daarnaast bestaat de portrettencollectie van het Zaanse Museum uit afzonderlijke stukken van bekende en minder bekende Zaankanters. Veel van deze werken blijven ook in de nieuwe semi-vaste presentatie te bewonderen.

De route van *“Het portret centraal”* ging uit van de vraag: In wat voor tijd en milieu leefden de geportretteerden? Wat speelde zich af in de tijd waarin zij zich lieten portretteren? Wat waren hun dagelijkse bezigheden?

Met de tentoonstelling en bijbehorende route probeerden wij inzicht te geven in de wereld van de geportretteerden door hier en daar een tipje van de sluier van het verleden op te lichten.

Nieuw educatief model

De herinrichting van de presentatie *“Wonen”* bood de gelegenheid om een nieuw educatief model te introduceren: de leerstijlen van de Amerikaanse filosoof David Kolb. Het museum was daartoe een samenwerkingsverband aangegaan met de *Nederlandse Museumvereniging*. Op 2 november 2006 was het museum de locatie van een studiedag in het kader van een internationaal museumcongres over *“Life Long Learning”*. Collega's uit heel Europa namen in het Zaanse museum deel aan workshops over de theorie en de praktijk van volwasseneneducatie. Ellen van Veen, projectleider presentatie en educatie, presenteerde de tentoonstelling *“Wonen”* van het Zaanse Museum hierbij als praktijkvoorbeeld.

Vanuit het Zaanse Museum werd een voordracht gegeven over de voordelen van toepassing van de theorie van Kolb. David Kolb onderscheidt vier types als het gaat om de stijl van leren die in het Nederlands de praktische namen: de dromer, de denker, de beslisser en de doener hebben gekregen. Het werken met deze leerstijlen betekent in de eerste plaats dat je met andere ogen naar je eigen collectie moet kijken. Sommige objecten zouden nooit in de tentoonstelling *“Wonen”* zijn opgenomen, als we niet hadden gezien dat juist dit object een goed verhaal was voor de 'Doener', of bijzondere informatie zou geven aan een 'Beslisser'. Zonder Kolb-theorie zouden we natuurlijk even voorzichtig geweest zijn in onze keuzes. Maar het nieuwe

model betekent een verrijking en verdieping vergeleken bij tentoonstellingen 'oude stijl'. Het werken met de leerstijlentheorie van Kolb heeft nog een belangrijk pluspunt: Alle leden van het projectteam zijn veel meer betrokken bij de totstandkoming van de tentoonstelling. Ieder teamlid krijgt het gevoel dat zijn of haar ideeën er echt toe doen. Het blijkt van positieve invloed te zijn op de onderlinge relaties binnen het team.

We hebben ook geleerd dat ondanks de leerstijlentheorie als uitgangspunt voor tentoonstellingen, de vertaling van theorie naar praktijk niet eenvoudig is. We weten nu dat we de rust moeten nemen om ruimte te geven aan veranderingen tijdens het proces. Als bij nader inzien een bepaalde oplossing beter dan de aanvankelijke optie past bij de gekozen leerstijl, dan moeten we van richting durven te veranderen.

Tevens bleek dat wij als tentoonstellingsmakers een duidelijke voorkeur hebben voor esthetische presentaties. Dat is niet voor elke leerstijl even geschikt. We moeten ons hiervan bewust zijn en onszelf steeds weer de vraag blijven stellen of iets wel de juiste oplossing is voor een bepaald deel van de tentoonstelling en voor die bepaalde leerstijl. We hebben ook ervaren dat het belangrijk is dat iedereen die het projectteam op een later tijdstip komt versterken, goed in de leerstijlen ingewerkt moet worden.

Al deze conclusies nemen we mee bij de opbouw en uitwerking van nieuwe presentaties in het museum. Om te beginnen de herinrichting van het thema "*Werken*" in 2007.

De Verkade-collectie

In 2006 is hard gewerkt aan de realisatie van de presentatie van de Verkadecollectie in het nieuwe paviljoen bij het Zaans Museum. Vanuit de afdeling Presentatie is er vooral input geleverd betreffende de overdracht van informatie: Hoe kun je een verhaal het beste presenteren en welke overdrachtsmiddelen zijn daartoe het meest geschikt? Na diverse brainstormsessies met museummedewerkers en medewerkers van de *Stichting tot behoud cultureel erfgoed Verkade* is eind 2006 een definitief presentatievoorstel gepresenteerd aan de stuurgroep Verkade. Hiervoor werd intensief samengewerkt met *Act2*, een bureau dat merk- en themabelevenissen ontwikkelt en produceert en *Sandenburg Business Partners*, een bureau dat horeca- en leisureconcepten ontwikkelt, ontwerpt, bouwt en exploiteert.

De Galerij

Van de galerij is in 2006 wederom intensief gebruik gemaakt voor uiteenlopende projecten. Met de galerijtentoonstellingen wil het museum haar positie als museum voor en door Zaankanters benadrukken en ruimte bieden voor initiatieven uit de streek, die tentoonstellingsruimte behoeven.

De vier presentaties die in 2006 te zien waren op de galerij getuigen van deze brede opzet. Het jaar begon met de presentatie van de grote portretten uit de collectie van het Zaanse Museum. Schilderijen die vanwege hun omvang tot nu toe in depot hingen werden hier uitgesteld als voorbode voor de grotere portrettenpresentatie aan het eind van het jaar. De galerij dus als laboratorium voor presentaties van de eigen collectie.

Van een totaal andere kant liet de galerij zich zien als presentatiemogelijkheid voor twee Zaanse middelbare scholen om het eindproduct van een fotoproject te presenteren. Of voor de schetsen van Piet Hein Zijl, die in de stijl van Rembrandt schetsen van kinderen had gemaakt tijdens het educatieproject "*Het atelier van Rembrandt*". Uniek was de samenwerking met kinderkrant Kidsweek voor de verkiezing van de nieuwsfoto van het jaar 2006. De genomineerde werken waaruit een keuze kon worden gemaakt, hingen 3 weken op de galerij. De kinderen die deelnamen aan de verkiezing dongen mee naar een leuke prijs: een digitale camera en een uitnodiging voor de bekendmaking van "de nieuwsfoto van het jaar" in Rotterdam.

Educatie

Voor de afdeling Educatie van het Zaanse Museum was 2006 een druk jaar. Maar liefst tweemaal was er bezoek van de Zaanse basisscholen in het kader van de kunsteducatie in samenwerking met *Fluxus*.

Van januari tot en met maart ontving het museum de groepen 7 en 8 voor een programma over Zaanse portretten. In het najaar bezochten de groepen 5 en 6 ons voor het programma het "*Atelier van Rembrandt*", in het kader van de 400ste geboortedag van Rembrandt van Rijn. Intussen was de afdeling Educatie ook druk bezig met de afronding van het programma "*Het huis van meneer Zeurniet*". Dit is een erfgoed-educatie-programma in het kader van het toekomstige erfgoedmenu voor de Zaanse basisscholen. Ook draaide de eerste helft van het jaar nog het programma over werken in de Zaanse fabrieken: "*Zaans & Zo*". In de tweede helft van het jaar is dit programma ontmanteld. Bij de herinrichting van het thema "*Werken*" in 2007 zal het een vernieuwde vorm krijgen.

Zaanse portretten

De eerste maanden van 2006 stonden in het teken van het scholenprogramma "*Zaanse Portretten*", een educatief project voor de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs in de Zaanstreek, in samenwerking met *Fluxus*. In het Zaanse Museum mochten de kinderen in het nagebouwde atelier van de schilder zelf een portret schilderen. Maar eerst gingen ze in de vaste presentatie de oude Zaanse portretten bekijken. Met behulp van een museumwijzer en aan de hand van vragen en opdrachten verdiepten de kinderen zich in de wereld van de geportretteerden. Wie waren deze mensen en wat was hun levensloop? Waarom hangen juist zij in het museum?

In het atelier konden de kinderen vervolgens aan de slag gaan om zelf een portret te maken.

Bij dit scholenprogramma werden telkens 2 klassen tegelijk ontvangen, waarbij de groepen halverwege van activiteit wisselden: De eerste activiteit was een workshop in het atelier van de portretschilder. Hier werden 6 verschillende opdrachten uitgewerkt in verschillende technieken, stijlen en thema's. De resultaten werden tentoongesteld in de portretgalerij op de gang.

De tweede activiteit was gelinkt aan de portretten, die door de hele vaste presentatie heen te zien waren. De kinderen konden het levensverhaal ontdekken van de geportretteerde bekende en onbekende Zaanse kunstenaars.

Deze twee activiteiten stonden los van elkaar en konden in willekeurige volgorde worden aangeboden.

Het hele programma werd door de bezoekende scholen als zeer positief ervaren.

Rembrandt vraagt

Van oktober tot en met december 2006 stond het Zaanse Museum in het teken van het scholenprogramma "*Rembrandt vraagt*", een educatief project in samenwerking met *Fluxus* voor de groepen 5 en 6 van het basisonderwijs in de Zaanstreek.

Rembrandt had voor die gelegenheid zijn atelier gevestigd in de tijdelijke tentoonstellingszaal van het Zaanse Museum. Het is onbekend of hij ooit echt in de

Zaanstreek was, maar hij zou het hier heerlijk hebben gevonden. In de Zaanstreek hebben vijftig vermolens gestaan en de streek rondom Assendelft en Krommenie stond bekend om zijn zeildoekweverijen. In de meer dan 250 houtzagerijen die de Zaanstreek heeft gekend, kon hij naar hartenlust panelen en ramen voor zijn doek bestellen. De oliemolens leverden hem fraaie ruwe lijnolie. De schoolkinderen mochten zelf ook een 'Rembrandt' maken en moesten daarvoor eerst alle spullen bij elkaar zoeken. De voorbereiding voor het schilderij gebeurde in 10 stappen en rond 10 werkeilanden; 10 was het aantal basiskleuren dat Rembrandt altijd gebruikte.

In dit scholenprogramma voor groep 5 en 6 werden wederom telkens 2 klassen tegelijk ontvangen. Elke klas werd opgedeeld in 10 groepjes van leerlingen die elk een eigen opdracht kregen. Ook deze groepen wisselden halverwege van activiteit. In de beide activiteiten speelden verf en de verfindustrie de hoofdrol.

Naast een doe- en/of creatieve opdracht, verdiepte ieder groepje zich in de vaste opstelling van het museum in het Zaanse verhaal achter de opdracht.

Met vragen en opdrachten werden de mogelijkheden onderzocht en rondom een bepaald onderwerp uit de eerste opdracht uitgediept.

Deze twee elementen hadden weliswaar met elkaar te maken, maar konden in willekeurige volgorde aangeboden worden.

Ook het programma voor de groepen 5 en 6 werd door de bezoekende scholen positief beoordeeld. Vooral de doe-activiteiten zoals het zelf malen en raspen en vijlen van grondstoffen tot verf scoorden hoog. Voor dit project is intensief samengewerkt met verfmolen *De Kat* op de Zaanse Schans. Die leverde grondstoffen, materialen en vooral de benodigde kennis over het maken van verf uit kleurstoffen en pigmenten.

Audiotour Jisperhuisje

Het laatste element van het educatieprogramma over *“Wonen”* vormt de audiotour, die hoort bij het programma *“Het huis van Zeurniet”*.

Dit programma gaat over verhuizen en over wonen in de Zaanstreek. De audiotour voert langs de tentoonstelling in het museum en langs een deel van de Zaanse Schans. Op de Zaanse Schans wordt een echt pand bezocht en die belevenis wordt afgesloten met een aantal opdrachten. Want hier woont de fictieve meneer Zeurniet naar wie het huis en het programma zijn vernoemd.

De complete audiotour bestaat uit 15 verhalen; een introductie, 12 verhalen bij objecten in de tentoonstelling *“Wonen”*; een verhaal over de Zaanse Schans en een afrondend verhaal in het Huis van Zeurniet. Tijdens de audiotour wordt het volgende verhaal verteld: Meneer Zeurniet is de

huisbaas van de bewoners van het Zaanse Huis, dat zich bevindt in de tentoonstelling *“Wonen”* van het Zaanse Museum. Het Huis van Zeurniet is geen echt huis, maar het krijgt contouren door de bewonersverhalen, die we tijdens de audiotour te horen krijgen. Zo vernemen we dat meneer Zeurniet nieuwe huurders heeft gevonden voor het Zaanse Huis en hij de oude bewoners de deur wijst. De boze bijna ex-bewoners hebben een plan, waarvoor ze eerst hun eigen spullen uit het huis moeten weghalen. Wat nemen ze dan mee en wat laten ze achter? Elk voorwerp is beladen met herinneringen. Met behulp van de audio-verhalen kunnen de kinderen de vertrekkende bewoners helpen de juiste keuzes te maken bij het pakken van de koffers.

De volgende opdrachten in het echte pand op de Zaanse Schans zijn verdeeld over drie niveaus: De onderbouwklassen maken kennis met de bijzondere bewoners van het pand, de middenbouw gaat aan de slag vanuit de eigen belevingswereld en de bovenbouw krijgt een collectieve en seizoensgebonden opdracht.

Deze audiotour konden wij ontwikkelen dankzij sponsoring van woningcorporatie *Parteon* te Zaanstad. De audioverhalen zijn geschreven door kinderboekenschrijver Peter Smit, in samenwerking met het Zaanse Museum. De productie lag in handen van regisseur Bob Ruijendaal en de techniek was in handen van Volfango Peccoraio.

Gezamenlijk hebben zij ook de achtergrondmuziek geschreven en geproduceerd.

Vriendenactiviteiten

Het theaterstuk 'Beschuit met meisjes', geschreven en geregisseerd door Peter Aten, trok volle zalen in het Molenmuseum. Speciaal voor de Vrienden van het Zaans Museum werd er een voorstelling georganiseerd door de Vrienden van Verkade in de Zakkenhandel waar de Verkade-collectie staat opgeslagen. Het was een groot succes. Daar ter plekke ontstond het idee om van het theaterstuk een film te maken. Jelte Rep en Bram van Erkel hebben hier samen met de spelers en de regisseur met veel plezier aan gewerkt. Het resultaat mag er dan ook zijn.

Een andere activiteit voor de Vrienden van het Zaans Museum was een speciale preview bij het winterthema van het museum: *Het portret centraal*. Na een gezellige ontvangst kregen de vrienden een presentatie over de recente ontwikkelingen in de organisatie van het museum, waarbij de nadruk gelegd werd op het belang van een enthousiaste en toegewijde groep vrienden van het museum. Het thema portretten werd ingeleid door een interessante lezing over de tentoonstelling *"Zaanse portretten uit de collectie van het Zaans Museum"* die van 10-12-2006 tot 18-03-2007 op de vide op de tweede verdieping te bezichtigen was. Ingegaan werd op de herkomst van een aantal portretten, waaraan

in sommige gevallen een lange geschiedenis verbonden is.

Vervolgens werd de groep in tweeën gedeeld, waarbij de ene helft een rondleiding langs de portrettenroute door het museum maakte. En de andere helft kreeg uitleg bij het educatieproject *"Het atelier van Rembrandt"* in de zaal op de benedenverdieping. Beide groepen wisselden daarna nog om, zodat uiteindelijk de avond moe maar voldaan afgesloten kon worden.

2

Marketing

Positionering

In 2006 is de integratie Zaanse Schans-Museum als één concept voortgezet. Zaanse Schans en Zaanse Museum werden geprofileerd als een belevenis voor de toeristisch en cultureel geïnteresseerde bezoeker. Het Zaanse Museum heeft gefungeerd als het informatiecentrum en introductie op de Zaanse Schans. Sponsoring en samenwerking met derden hebben vastere vorm gekregen.

Resultaten

Met de betrokken partijen Zaanse Schans-Zaanse Museum zijn nieuwe arrangementen en producten ontwikkeld. Actieve promotie, de *Zaanse Schans Pass*, extra *Fluxus*-programma's en gratis entree voor jongeren hebben geleid tot een stijging van ca. 50% van het bezoekersaantal van het Zaanse Museum.

Doelgroepen

In 2006 stonden zowel de regionale bezoekers als de (internationale) individuele bezoekers centraal in de promotie-activiteiten. In beperkte mate is ook aandacht besteed aan de zakelijke- en groepsmarkten. Zie hiervoor ook de betreffende paragraaf in het hoofdstuk Promotie.

Activiteiten en Evenementen

Het afgelopen jaar had een gevarieerd publieksprogramma voor jong en oud met lezingen, films, workshops en rondleidingen. Voor de kinderen waren er in de vakanties workshops en poppentheater. Ook het Sinterklaasfeest werd gevierd. Met Pasen, Moederdag en Vaderdag waren er speciale (vaar)brunches en rondleidingen. De films over industrie in de Zaanstreek waren een groot succes.

Nieuw in 2006 waren de georganiseerde rondleidingen en wandelingen door de Kalverpolder onder leiding van een natuurgids. Dit wandelpad dat van half juni tot half maart geopend is trok vele geïnteresseerde wandelaars.

Voorts was er een aantal evenementen georganiseerd door derden, zoals de Kinderboekenmarkt, Folkloredag en Streetgolf. Ten slotte waren er ook de jaarlijkse evenementen zoals het Museumweekend (1032 bezoekers) en de Open Monumentendagen (494 bezoekers), die in 2006 meer dan het dubbele aantal bezoekers trokken dan voorgaande jaren. De duidelijke aankondiging met de gratis entree speelde hierin een belangrijke rol.

Arrangementen

De prijzen van de bestaande arrangementen zijn aan het begin van het jaar meer marktconform geworden door een verhoging van ongeveer 25%. Het aantal boekingen is gestegen van 257 naar 285. Bij de

ontwikkeling van nieuwe arrangementen is het uitgangspunt, dat een bezoek aan het Zaanse Museum daarbij altijd is inbegrepen. Voor het winterseizoen 2006/2007 is een aantal nieuwe arrangementen ontwikkeld:

- 1) Het *“Uitwaai-arrangement”* met een bezoek aan het museum, een wandeling door de Kalverpolder en erwtensoep in pannenkoekenrestaurant De Kraai.
- 2) *“Zaanse proeverij”* met eveneens een bezoek aan het museum en een wandeling over de Zaanse Schans. Op diverse locaties kunnen Zaanse producten worden geproefd, zoals Duijvekater, kaas en Molenbitter. De resultaten van de boekingen van deze arrangementen worden meegenomen in 2007.

Zaanse Schans Pass

Voor het hoogseizoen is een *“Zaanse Schans Pass”* ontwikkeld. Met deze pas heeft de klant vrij entree voor de verschillende bezienswaardigheden, koopt hij gemak en profiteert hij van allerlei aanbiedingen. De bezoekers kunnen kiezen uit 2 formules: *“Holland Classic Pass”* en *“Museum Pass”*. In beide passen is de entree voor het Zaanse Museum opgenomen.

In totaal zijn in 2006, tussen half april en eind oktober, 2838 passen verkocht. Ter vergelijking: Met het dagkaartensysteem in 2005 werden er in totaal 489 Zaanse Museumdagkaarten verkocht.

Rembrandt

2006 was het jaar van Rembrandt. Het museum heeft hierop ingespeeld met activiteiten en producten. De museumwinkel bood een assortiment Rembrandt-producten (ansichtkaarten, ambachtelijke schilderkisten) aan; er is een educatief Fluxus programma over Rembrandt ontwikkeld en er werden Rembrandt schilderworkshops georganiseerd.

Communicatie

Met zeer beperkte middelen is in 2006 promotie gemaakt voor de activiteiten en arrangementen. Free publicity, sponsoring en samenwerking met andere partijen worden daarbij steeds belangrijker.

Dankzij financiering van de ondernemersvereniging Zaanse Schans konden flyers en posters worden geproduceerd voor de promotie van de *Zaanse Schans Pass*. Die zijn op grote schaal verstuurd naar VVV's, hotels, busondernemingen, vakantieaccommodaties etc.

In het najaar stond het Zaanse Museum op de Infomarkt voor Groepsideeën. Dat is een business-to-business beurs voor bedrijven, scholen, verenigingen en busbedrijven.

Nieuwe huisstijl

Als gevolg van het samengaan van het Zaanse Museum en de Zaanse Schans is er een geheel nieuwe huisstijl voor de nieuwe organisatie ontwikkeld. Er is een nieuw logo,

er wordt een nieuw lettertype gebruikt voor al het drukwerk en briefpapier.

Het logo werd ontworpen door grafisch vormgever Berry Slok en laat het samengaan zien van Zaanse Schans en Zaans Museum. In het ontwerp van het logo loopt de naam "Zaans Museum" blauw als het water van de Zaan onder de naam "Zaanse Schans". De letter "M" van "Museum" verbindt de beide organisaties en geeft de Zaanse Schans een inhoudelijke kwaliteit.

Naast het drukwerk moest ook de website worden aangepast aan de nieuwe huisstijl. Met deze omvangrijke klus is een begin gemaakt en dit zal in de loop van 2007 worden afgerond. Belangrijke uitgangspunten voor het ontwikkelen van de nieuwe website zijn toegankelijkheid voor de bezoeker en duidelijkheid over de te bezoeken locatie en belevenissen hier ter plekke.

Bebording

Het terrein van de Zaanse Schans heeft nieuwe bebording gekregen. Dit is mogelijk geworden dankzij sponsoring van woningcorporatie *Parteon*. Er werden nieuwe plattegronden, tweetalige borden voor een toeristische route en entreeborden geplaatst. Verder zijn er ook nieuwe vlaggen geplaatst.

Promotie en publiciteit

Veel publiciteit is gegenereerd met free publicity. Vooral persberichten en de website zijn hiervoor belangrijke instrumenten. In totaal werden er 51 persberichten verstuurd over de activiteiten, evenementen,

tentoonstellingen en andere nieuwsfeiten. De regionale pers heeft hieraan veel aandacht besteed. De fototentoonstelling over het Hembrugterrein haalde ook de landelijke media, evenals de Nieuwsfoto van het Jaar verkiezing en bijbehorende tentoonstelling.

Persreizen

De Zaanse Schans wordt veel bezocht door buitenlandse journalisten. Deze persreizen worden georganiseerd en begeleid door het *Nederlands Bureau voor Toerisme* (NBTC) en het *Amsterdam Buro voor Toerisme* (ATCB). In 2006 was er vooral vanuit de Chinese media opmerkelijk veel belangstelling voor de Zaanse Schans.

Overzicht ontvangst buitenlandse pers

Een overzicht van de diverse media: Westdeutsche Allgemeine Zeitung, Argentijnse televisie voor een toeristisch programma, Small World Magazine (tijdschrift voor gezinsreizen), Belgische uitgave van 'Huisarts', 'Nova' en een aantal Chinese journalisten.

Film en Foto

De Zaanse Schans is een aantrekkelijk decor voor filmers en fotografen. Voor commerciële producties wordt een locatievergoeding gevraagd.

Overzicht Zaanse Schans in de media

Een overzicht in de media: Braziliaanse soapserie, Puertoricaanse productie, Fotoshoot NTV Europe, Indiase video clip,

Soapserie voor Talpa, Lay's promo,
Museumgasten: verfmolen 'De Kat, Museum
van het Nederlandse Uurwerk, Filmopname
ANWB en de TV Makelaar.

Czaar Peterhuisje

Bezoekers

Het derde jaar dat het Czaar Peterhuisje in de organisatie van het Zaans Museum is opgenomen, was een goed bezoekersjaar. In het jaar 2005 werd het streefgetal voor 2006 op 6.000 bezoekers gesteld. Op 31 december stond de teller op 7.021. Dat betekent een toename van 1.247 bezoekers ten opzichte van 2005. De 7.021 bezoekers kunnen worden uitgesplitst in 807 entrees met Museumkaart; 261 kinderen onder de 5 jaar; 156 kinderen boven de 5 jaar; 1888 groepsbezoeken en 2.627 individuele volbetalende volwassenen. De NS- kaart is met ingang van 1 januari 2006 gestopt, maar dat is gezien de toch al lage toegangsprijs niet van invloed geweest op het bezoek.

De meeste bezoekers kwamen in de maanden augustus en oktober. Door jaarlijkse evenementen en het bezoek van familie en vrienden van de echtparen, die trouwden in het Czaar Peterhuisje waren er 874 gratis entrees.

Het aantal Russische bezoekers is gestegen van 780 in het jaar 2005 naar 2020 in 2006.

De stijging is voornamelijk te danken aan groepsbezoek, de individuele toerist blijft vooralsnog weg.

De meeste bezoekers zijn Nederlanders (totaal 3964) en voornamelijk 55 plussers. Veel bezoekers komen in het kader van hun reis naar Sint Petersburg. Ook is er een stijging van groepsbezoek van middelbare scholen, die een culturele uitwisseling met Russische scholen hebben.

Het Czaar Peterhuisje is een trouwlocatie waar in 2006 een zestal trouwerijen heeft plaatsgevonden.

Publiciteit

Er zijn in *Zaans Erfgoed* (2005) drie artikelen gepubliceerd over het Czaar Peterhuisje. Tekenaar Hinne Terpstra heeft voor het Noord-Hollandsch Dagblad diverse keren het Czaar Peterhuisje bezocht en getekend. Ook de Russische Staatstelevisie heeft er opnames gemaakt voor een reisprogramma.

3

Collectie

Gemeentecollectie Beeldende Kunst

De gemeente Zaanstad wil het beheer van de gemeentelijke kunstcollectie overdragen aan verschillende instellingen. De collectie is onder andere ontstaan door opdrachten en uit de voormalige Beeldend Kunstenaars Regeling (BKR). Aan het eind van de jaren negentig van de vorige eeuw is er een werkgroep samengesteld, waarin onder anderen de directeur van Kunstcentrum Zaanstad, een kunstenaar en de voormalige conservator van het Zaans Museum zitting hadden. Deze werkgroep heeft de werken onderverdeeld in drie categorieën. De A-collectie met museale kwaliteit, de B-werken en de C-werken. Deze laatste werken zouden worden teruggegeven aan de kunstenaars. Het Zaans Museum heeft middels een bruikleen 147 kunstwerken in beheer gekregen. Voor de definitieve selectie en de registratie van de werken is 5 maanden lang een tijdelijke medewerker aan het werk geweest.

Tevens is er een plan opgesteld om de werken, die jarenlang in openbare gebouwen hebben gehangen, te conserveren en zo nodig te restaureren. Het plan zal in 2007 verder worden uitgewerkt.

Collectie De Geus

In 2006 is het onderzoek naar leven en werk van de schilder Gerrit Jan de Geus (1908-1975) en zijn vrouw Duif de Geus-Aafjes (1909-2003) uit Krommeniedijk voortgezet. Verschillende kunstenaars en anderen die hen hebben gekend zijn geïnterviewd. De tentoonstelling en de bijbehorende publicatie staan gepland voor 2008 op de vide in het Zaans Museum

Zaanse Schans

Vrijwilliger van het Zaans Museum, Hans Zwart, verzamelt alle documentatie over de panden op de Zaanse Schans. Ten behoeve van een kenniscentrum over de Zaanse Schans en de Zaanse houtbouw worden tekeningen, herkomstgegevens, bewonersgeschiedenissen en fotoverhalen van elk pand op het Schansterrein verzameld. Om de kennis van de Zaanse Schans goed vast te leggen is Zwart ook gaan praten met de mensen van het eerste uur, de architecten Jaap Schipper en Cornelis de Jong.

Taxatie

Ten behoeve van een herwaardering van de collectie van het Zaans Museum vond in november 2006 een taxatie plaats door veilinghuis Sotheby's te Amsterdam, van de collectie op de verschillende locaties, waaronder ook het Honig Breethuis en het Noorderhuis.

Schenkingen

Het Czaar Peterhuisje te Zaandam, onderdeel van het Zaanse Museum, kreeg een schenking van twee lakdozen uit 1996 van papiermaché beschilderd met temperaverf en bladgoud. (ZM-16625, ZM-16626) Ze zijn gemaakt door de kunstenaars, Evgeniy Zhiryakov en I. Beketov, uit het Russische Palech, dat bekend staat om zijn lakminiaturkunst. De afbeelding op de eerste doos stelt tsaar Peter de Grote voor die op bezoek is in Zaandam. Op de andere doos instrueert Peter de Grote in Sint Petersburg de scheepsbouwers.

Mevrouw E. Hogenkamp-Honig uit Amsterdam schonk twee pastelportretten geschilderd door Berend Kunst (1794-1881). Ze stellen een broer en zuster Jan en Trijntje Kop voor. (ZOV-08184 en ZOV-08185)

Gemeente Zaanstad schonk twee zilveren penningen van de gemeente Zaandam, gemaakt door Koninklijke Begeer Voorschoten Holland. (ZM-15771 en ZM-15772) Tevens schonken ze een speld met op de kop een wapen met daarin 4 leeuwen, die werd gegeven aan ereburgers van de gemeente Zaandam (ZM-15773) en een gegraveerd glas met de inscriptie "Zaandam 1811 – 1973" en het wapen van Zaandam (ZM-15770).

Een schenkster uit Amsterdam schonk een 14-delig blikken servies met geschilderde landschappen uit het tweede Empire, ca.

1830. (ZM-16357.01- ZM-16357.14) Het servies bestaat onder andere uit een kraantjeskan, twee kastanjevazen, een pijpkomfoor, een mand en diverse dienbladen. Het servies is afkomstig van de familie Van Wessem, van wie het Zaanse Museum al diverse voorwerpen bezit, waaronder een zevental portretten.

De heer Marttin schonk een verpakking van Keg's thee. (ZM-16359) Het Zaanse Museum bezit een grote collectie Keg verpakkingen, waarop deze verpakking een mooie aanvulling vormt.

De firma Duyvis te Zaandam, de bekende nootjesfabrikant, schonk verschillende oude verpakkingsmaterialen en een gevelsteen. (ZM-16370 t/m ZM-16416 en ZM-16418)

De heer Osinga uit Deventer stelde verschillende stukken zeep van Adelaar Zeepfabrieken ter beschikking. (ZM-16428 en ZM-16429)

Van Zangvereniging Daniël de Lange uit Koog aan de Zaan kreeg het Zaanse Museum het vaandel en vaandeltop van de vereniging, een gedenkboek en een stemvork ten geschenke. (ZM-16440)

Als aanvulling op de schilderskist van huisschilder C.W. Dekker aan de Westzijde 185 te Zaandam, ontving het Zaanse Museum enkele gereedschappen van de schilder, die zijn schoonzoon ooit van hem had gekregen.

Het zijn onder andere twee ijzeren maatbekers met oude ijkstempels, een glassnijder, een gasbrander, een houten klem voor het afsnijden van blaadjes bladgoud en een bruineerstaal van agaat.

Beeldend kunstenaar Ruud Arkeveld (1932) schonk het museum in december 2006 een beeld gemaakt van hout, leer, zeildoek, keramiek, been en ijzer, getiteld "De Ark van Noach". (ZM 16555)

Eind jaren negentig van de vorige eeuw vonden opgravingen plaats op de Hogendijk in Zaandam. Archeologen zochten naar overblijfselen van 17^e-eeuwse scheepswerven. Na afloop van de werkzaamheden mocht kunstenaar Ruud Arkeveld restanten van houten palen meenemen. Die verwerkte hij in zijn "Ark van Noach". Hij gebruikte ook drijfriemen afkomstig van scheepswerf Brouwer te Zaandam en een luik uit zijn eigen schip, dat reeds 100 jaar oud is.

Met zijn kunstwerken vertelt Arkeveld eigenlijk verhalen. De ruwe uiteinden van de balken doen hem denken aan de toppen van de berg Ararat waarop, volgens het Bijbelse verhaal, de Ark van Noach zou zijn drooggevallen. De Ark staat voor hem voor de menselijke drang tot overleven en het vogelskeletje voor hoop. Het vogeltje steekt zijn kop uit het huis 'waarin het leven wacht en hoopt op betere omstandigheden'. Het ei staat voor het nieuwe leven.

Aankopen

Het bestuur van het Honig Breethuis heeft de collectie aangevuld met de volgende aankopen.

- Een viertal zilveren lepels en een viertal zilveren vorken uit Zaans bezit. (ZOV-08197.01, ZOV-08197.02, ZOV-08198.01, ZOV-08199.01, ZOV-08199.02, ZOV-08199.03 en ZOV-08199.04). Het 18^e-eeuwse bestek bevat gegraveerde initialen van mensen die geparenteerd waren aan de familie Breet, die in 1830 het Honig Breethuis bewoonde. Zo zijn de initialen te achterhalen van onder anderen Klaas Jacob Nen en Aagje Klaas Louwe. Dit waren de grootouders van moederszijde van Jacob Cornelisz. Breet. Het bestek is gemaakt door Jan Diederik Pont, die vanaf 1725 of 1729 tot 1767 in Amsterdam werkzaam was. Pont gold in zijn tijd als een belangrijke zilversmid.
- Een zilveren mandje met hengsel met daarin gegraveerd "G.J. Breet 1817". Dit moet Grietje Jacobsd. Breet zijn. Zij is op 4 juni 1820 gehuwd met Klaas Smit. (ZOV-08229)
- Een porseleinen kop zonder schotel met tekst: "Ter Gedachtenis der 40 Jarige Echtvereniging van den Heer K. Smit en Mej. G. Breet 4 Junij 1860". (ZOV-08230)

- Een kopje zonder schotel met tekst: "Ter verjaring van Jacob Breet Oud 5 Jaar 11 April 1860". Dit is Jacob Breet Corneliszoon, geboren op 11 april 1855. Hij was gehuwd met Trijntje Dekker. Trijntje was de achterkleindochter van J. Breet en G. de Jager. (ZOV-08231)
- Een belangrijke aankoop was een zilveren avondmaalstel, bestaande uit vier bekers, één offervaas, twee kleinere en één grote schaal in een mahoniehouten kist. (ZOV-08224) Alle onderdelen van het avondmaalstel dragen de inscriptie: "Ter dankbare nagedachtenis aan vrouwe Marijtje Honig 1854". Het stel is vervaardigd door J.D. Arnoldi en J.W. Wielick en werd gekocht bij juwelier A.D. Verschuur te Amsterdam. Het werd gekocht door de Hervormde kerk van Koog aan de Zaan, met het geld uit de erfenis van Marijtje Honig. Toen begin jaren '70 van de vorige eeuw de hervormde gemeenten van Koog aan de Zaan en Zaandijk besloten om samen te gaan, hadden zij niet alleen twee kerkgebouwen maar ook twee zilveren avondmaalstellen. Besloten werd dat van Koog aan de Zaan te verkopen, waardoor het op de markt kwam. Via omzwervingen

werd het uiteindelijk in 2006 aangeboden aan het bestuur van het Honig Breethuis

Afgestoten

Voor de nooit gebruikte degelpers, die in 2003 was aangenomen ten behoeve van de tentoonstelling "*Papier*", werd een betere bestemming gevonden in het museum Stichting Lettergieten 1983 te Westzaan.

Het Schaatsmuseum Lambert Melisz in Westzaan ontving van het Zaanse Museum 41 schaatsen uit de collectie Spijkerman in langdurig bruikleen.

De collectie van de MBTZ, of wel de "Monumenten voor Bedrijf en Techniek Zaanstreek", thans de "Stichting Zaanse Erfgoed" kreeg de archiefstukken en foto's terug die lange tijd onderdak hadden in het Zaanse Museum. Het is van belang dat deze archiefstukken een goed onderkomen krijgen in een archief.

De ontwerpen van grafisch vormgever Joop Sinkeldam die voor verschillende Zaanse fabrieken, waaronder verffabriek Schoen, brochures en verpakkingen ontwierp, zijn overgedragen aan het gemeentearchief Zaanstad.

Mappen met archiefstukken van de chocoladefabrikanten Boon en Pette, afkomstig van de kantoren van genoemde

fabrieken, zijn eveneens overgedragen aan het gemeentearchief.

Diversen

In juni 2006 kwam de heer Frederick Lindahl uit de Verenigde Staten onderzoek verrichten naar de schilder Jochem de Vries, die een aantal schilderijen en een dienblad over de walvisvaart schilderde. Zijn door bezoeken aan buitenlandse musea opgedane kennis daarover zal hij overdragen aan het Zaans Museum.

Na het onderzoek naar de ouderdom van de houten panelen in het Czaar Peterhuisje, startte het Dendrolab te Zaandijk de analyse van de twee boomstamgraven in het Zaans Museum. Stadsarchelooft Piet Kleij en Tamara Vernimmen van het Dendrolab onderzochten de twee houten graven, maar deze bevatten helaas te weinig jaarringen om de ouderdom van de boom te achterhalen.

Van februari tot juni was stagiaire Lotje Broekens van de Reinwardtacademie te Amsterdam, werkzaam in het depot in de Tuinstraat te Zaandijk. Zij nam het beheer van de objecten in de depots en het registreren en verantwoord opbergen van de collectie van de schilder Gerrit Jan de Geus onder de loep.

Lezingen en publicaties

Voor een boekje over deurkalven fotografeerde de heer Visser van *Timmerfabriek Visser* een aantal deurkalven

in de collectie. Het boekje zal in 2007 verschijnen.

Ten behoeve van een artikel van Henk Rovers in *Zaans Erfgoed* leverde het Zaans Museum informatie over Walvismobiel uit de collectie. (ZOV-01402)

In de Grote Kerk te Westzaan was een tentoonstelling van tekeningen van Hinne Terpstra. Van maart 2005 tot en met mei 2006 tekende Terpstra wekelijks voorwerpen uit het museum, die met een verhaaltje van journalist Co Rol verschenen in het Noord-Hollands Dagblad. Later tekende hij in het depot bij Verkade. Als primeur waren deze tekeningen te zien in de Grote Kerk, voordat ze in de krant kwamen.

Eind 2006 verscheen een publicatie "Werken, werken, werken! Migratie en lokale geschiedenis" met lezingen van de studiedag over migratiegeschiedenis georganiseerd door het Centrum voor Volkscultuur. Een van de lezingen was van de conservator Hester Wandel.

Behoud en Beheer

Restauraties

Wandschildering Honig Breethuis

Na toestemming van het *Rijksbureau voor de Monumentenzorg* (RMDZ) konden de werkzaamheden aan de wandschildering uit 1830 van Willem Uppink in de tuinkamer van het Honig Breethuis worden voortgezet. Op

één na zijn alle panelen gerestaureerd in het atelier van schilderijenrestauratoren Boeijink en Boekel te Haarlem. Een deel van de schildering was te groot om vanuit het Honig Breethuis te vervoeren. Het is door de restauratoren ter plekke behandeld.

Pal tegen Verval

De *Stichting Pal tegen Verval*, die voorfinanciering voor behoudsprojecten bekostigt, is opgehouden te bestaan en zocht een goede bestemming voor de overgebleven gelden. Het Zaans Museum kreeg € 3.500,- om een restauratieproject van te bekostigen. Met het bedrag zijn drie restauraties uitgevoerd:

Twee schilderijen op houten paneel (ZOV-01285 en ZOV-01288), waarvan de verf op sommige plekken was losgelaten werden gerestaureerd;

Het zilveren kerkmodel van de Noordervermaning (ZM-12133), dat in de vaste opstelling staat en erg zwart was geworden, is schoongemaakt. Tevens is het model goed in elkaar gezet en gelakt om verdere verkleuring tegen te gaan;

Ten slotte werden vier glas-in-loodruitjes met Bijbelse teksten (ZOV-01820, ZOV-01821, ZOV-01822, ZOV-01823) schoongemaakt en gerestaureerd.

Verkade

Net als in 2005 pleegde de afdeling Collectie van het Zaans Museum regelmatig overleg met de 'werkgroep registratie' van de *Stichting Beheer en Behoud Cultureel*

Erfgoed Verkade. Het registreren, onder andere van de verpakkingen en de machines, ging onverminderd voort. Ook was de afdeling samen met andere collega's, betrokken bij de brainstormsessies ter voorbereiding van de museale inrichting van het Verkadepaviljoen.

Tevens maakte de afdeling Collectie een rapport over de consequenties voor de collectie van het Zaans Museum van heien ter voorbereiding van de nieuwe aanbouw.

Bruiklenen

Het Zaans Museum werkte mee aan tentoonstellingen in diverse musea en instellingen in Nederland door het geven van bruiklenen.

Westfries Museum, Hoorn:

tentoonstelling "Gezichten van Noord-Holland" (21 september t/m 29 oktober 2006)

- "Zicht op de Zaan" door Frans Mars" (ZOV-07016)

Christelijke Gemengde Zangvereniging Vox Glorïae, Zaandam:

Opgehangen tijdens het jubileumconcert tgv. 110 jarig bestaan (24 t/m 27 november 2006)

- Vaandel van de Christelijke Zangvereniging "De Lofstem" (ZM-10755)

Noord-Brabants Museum, 's-Hertogenbosch:

tentoonstelling "Molens" (27 januari tot 28 mei 2007)

- Tegeltabelau "De Zaanlander" (ZM-10791)
- Bord "Mats Man 1747" (ZOV-01836)
- Merkblok voor papierpak (ZOV-01524)
- Schepraam met watermerk, Firma Van Gelder (ZOV-08225)

Museum "Het Noorderhuis", Zaandam: tentoonstelling "Zo kan het ook" (11 december 2006 en 27 februari 2007)

- Sitsen deken (ZOV-04221)

Honig Breethuis

Schouw

Op 13 november 2006 heeft het bestuur van de *Vereniging tot instandhouding en uitbreiding der Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling Jacob Honig Jsz. Jr.*, en tevens het bestuur van het Honig Breethuis, de jaarlijkse schouw gehouden in het Zaans Museum. Die was dit keer vooral gericht op aspecten van behoud, in het bijzonder op veiligheid en klimaat in de opstelling en de depots.

De Vereniging is van mening dat het Zaans Museum er voldoende blijk van heeft gegeven dat veiligheid en klimaat haar volle aandacht hebben. Aandachtspunten blijven de luchtvochtigheid in de gebouwen en het zoeken naar de juiste middenweg tussen presentatie en beheer in het Honig Breethuis. Tevens blijft het beheer van de collectie

tijdens de bouwwerkzaamheden van het Verkadepaviljoen een belangrijk aandachtspunt.

Restauratie wandschildering

In februari 2006 vond er overleg plaats met de Rijksdienst Monumentenzorg in Zeist over het al dan niet mogen restaureren van de wandschildering in de tuinkamer van het Honig Breethuis. Het overleg was nodig omdat het Honig Breethuis een rijksmonument is.

In juni kwam er een positief advies van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de wijze van restaureren en konden de restauratoren Boeijink en Boekel uit Haarlem aan het werk. Vijf panelen werden op 7 september teruggeplaatst in het Honig Breethuis. Het grootste paneel ging niet door de deur om naar het atelier te worden vervoerd. Onder grote belangstelling van het publiek hebben de restauratoren het paneel ter plekke gerestaureerd. Op 26 januari 2007 werd het laatste paneel teruggeplaatst en was de restauratie voltooid.

Kabinettentoonstelling

Foto's restauratie wandschildering

(16 september 2005 – oktober 2006)

In het kabinet van het Honig Breethuis was tot en met september de fototentoonstelling te zien over de schoonmaakwerkzaamheden door de restauratoren Boeijink en Boekel aan de wandschildering in de tuinkamer. De presentatie, die al in 2005 was gestart, was

een mooie aanvulling op de restauratie- werkzaamheden van 2006 aan de wandschildering.

De historie en restauratie van de Westzijderol (15 oktober - 1 december 2006)

De Westzijderol is een opgerolde strook papier van meer dan 8 meter lang waarop in de tweede helft van de 18e eeuw alle huizen aan de oostkant van de Westzijde te Zaandam in kleur zijn getekend. Afgebeeld zijn de huizen vanaf het voormalige Blauwepad (iets benoorden de Bernhardbrug) tot aan de Vinkenstraat. Het betreft de even kant, langs de Zaan, ongeveer gelijklopend met de huidige huisnummers 340 tot en met 16. De Westzijderol is in 2005 gerestaureerd en in 2006 gedigitaliseerd. Een print op ware grote was te zien in kabinet van het Honig Breethuis. De tentoonstelling werd georganiseerd door het Gemeentearchief Zaanstad. Een schilderij uit de collectie van het Zaans Museum, van een deel van de Westzijde, was te zien in deze presentatie. (ZOV-01294)

Glas in beeld

(10 december 2006 - 29 januari 2007, verlengd tot 15 april 2007)

"Glas in beeld", een kleine tentoonstelling met afbeeldingen van en verbeeldingen in glas, werd samengesteld door glasverzamelaar en vrijwilliger van het Zaans Museum, Cees Marttin. Marttin combineerde glas uit zijn

eigen collectie met schilderijen, onder andere van Henk Helmantel, waarop op zeer realistische manier glas is geschilderd. Van Jac. Jongert, een Zaankanter uit de vorige eeuw, was een affiche te zien in Amsterdamse Schoolstijl Apricot Brandy en vier ontwerpen van flessen voor de firma Oud uit Purmerend, met de originele flessen erbij.

Czaar Peterhuisje

Behoud en beheer collectie, pand en tuin

De totale collectie van ICN die zich in het Czaar Peterhuisje bevindt is gecontroleerd door het Zaans Museum. Na schouwing is geconstateerd dat de collectie compleet is. De collectiestukken die nog niet in het registratiesysteem ADLIB staan beschreven, zullen worden ingevoerd. Dit zijn de bustes van tsaar peter en Anna Pavolvna in de tuin en de penning van Poetin. De Monumentenwacht voert jaarlijks een inspectie uit. De monumentale tuin staat er in elk seizoen prachtig bij.

4

Overzicht

Tentoonstellingen

Tentoonstellingszaal

"Het Hembrugterrein-heden, verleden en toekomst"

2 april tot 24 september 2006

Met de zomertentoonstelling over het Hembrugterrein leverde het museum een serieuze bijdrage aan de discussie over de toekomst van de industriële cultuur in de Zaanstreek. Het Hembrugterrein is een fascinerende locatie waar 100 jaar lang industriële activiteiten hebben plaatsgevonden en waarvoor nu een nieuwe bestemming gevonden moet worden. De prachtige foto's die Gé Dubbelman op het terrein maakte, sierden de tijdelijke tentoonstellingszaal. Daarnaast was er een uitgebreid activiteitenprogramma, waarin vooral de toekomstige rol van industrieel erfgoed centraal stond.

"Atelier Rembrandt"

1 november 2006 tot 17 december 2006

In de educatieve tentoonstelling *"Atelier Rembrandt"* waren naast rekwisieten ook onderdelen uit de collectie van het Zaan-

Museum te zien, zoals een model van verfmolen *De Kat*, kleding en rieten manden.

"Zaanse portretten uit de collectie van het Zaanse Museum"

10 december 2006 tot 18 maart 2007

In 2002 werd op de vide in het Zaanse Museum ter gelegenheid van de tentoonstelling *"Hout, hout en nog eens hout"* met originele onderdelen van Zaanse houten huizen een kindermuseum gebouwd. In 2006 werd het Jisperhuisje geopend, een pand op de Zaanse Schans, dat geheel is ingericht op educatieve projecten voor kinderen. De nieuwe bestemming van de vide als tijdelijke tentoonstellingsruimte werd ingeluid met de tentoonstelling *"Zaanse portretten uit de collectie van het Zaanse Museum"*,

Hieraan gekoppeld was een portrettenroute door de vaste opstelling van het museum. Dit alles samen onder de noemer: *"Het portret centraal"*. Er waren Zaanse portretten van de families Bom, De Lange, Smidt, van Gelder en van Gerrit van Orden en Jan Leguit te zien. Ook werd het oudste en gerestaureerde portret uit de collectie ten toon gesteld: een anoniem portret van een jongen met pony.

Galerij

Zaanse portretten

16 januari 2006 – 5 maart 2006

Zestien portretten werden getoond als onderdeel van de presentatie van het thema *"Wonen"*.

Fototentoonstelling "Het verleden opnieuw in beeld"

16 juni 2006 – 22 juni 2006.

Een fotoproject van leerlingen van het Bertrand Russell College en het Zaanlands Lyceum. De leerlingen hebben samen van oude foto's nieuwe foto's gemaakt. Met een workshop georganiseerd door het Muz theater, een bezoek aan het Gemeentearchief en het Zaans Museum deden de kinderen inspiratie op bij het maken van hun foto's.

Schetsen in de stijl van Rembrandt van Piet Hein Zijl

17 november 2006 – 7 december 2006

Gedurende het schoolproject over Rembrandt in samenwerking met Fluxus werden op de Galerij de schetsen van Piet Hein Zijl tentoongesteld. Zijl tekende tijdens de Rembrandt kinderworkshops de kinderen zelf in de stijl van Rembrandt.

Fototentoonstelling 'Verkiezing Nieuwsfoto van het Jaar 2006' i.s.m. Kidsweek

15 december 2006 tot 3 januari 2007

Het Zaanse Museum was een van de locaties van de landelijke verkiezing waar kinderen hun keuze konden maken. De tentoonstelling bestond uit 125 nieuwsfoto's verdeeld over vijf categorieën.

Overzicht

Activiteiten

Winterprogramma

1 januari – 1 april 2006

7 januari 2006

Vriendendag i.s.m. Vrienden van Verkade

Na een korte inleiding over de voortgang van de bouwplannen was er een uitvoering van het theaterstuk *Beschuit met meisjes*, geschreven en geregisseerd door Peter Aten.

15 januari 2006

Lezing: De onbekende Gerrit Jan Honig

Kleinzoon Simon Honig stelde een tentoonstelling samen van o.a. tekeningen van familiewapens, lakzegels en portretten van de familie. In de lezing werd vooral de historicus Gerrit Jan Honig belicht.

5 februari 2006

Zaans Familie Atelier

Het kunstenaarsechtpaar Leo en Hannie Poelmeijer gaven een workshop aquarelleren.

7 februari 2006

Lezing: Wonen in de Zaanstreek

De architect Hans Valk hield een lezing over wonen in de Zaanstreek, naar aanleiding van de vernieuwde presentatie van afdeling "Wonen".

19 februari 2006

Film: De geschiedenis van Cacao

Deze film vertelt vooral het verhaal "Van boomvrucht tot chocoladereep", maar gaat ook over de Zaanse cacao-industrie.

5 maart 2006

Rondleiding Zaans Museum

12 maart 2006

Film: Een eeuw Honig

Een uniek filmverslag van het feest ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van Honig (De Bijenkorf) in de Doelen te Rotterdam.

Zomerprogramma

1 april – 1 oktober 2006

17 april 2006

Kinderactiviteit

Een tocht voor echte speurneuzen die op zoek moesten naar paaseieren.

3 mei 2006

Kinderactiviteit

Klets de Kat opende, samen met de kindervrienden van het Zaans Museum, officieel het huis van meneer Zeurniet.

7 mei 2006

KinderAtelier

Met een knipoog naar Rembrandt gaf kunstenaar Lilian ter Horst een workshop. Vijftien 'leerlingen' van Rembrandt maakten een echt kunstwerk, hun zelfportret.

21 mei 2006

Familielezing

Hans Kuyper, de bekende Zaanse kinderboekenschrijver, vertelde over zijn boek *Het geheim van het Kruitpaleis*, naar aanleiding van de fototentoonstelling *Het Geheim van het Hembrugterrein*.

27 mei 2006

Kinderboekenmarkt op de Zaanse Schans en in het Zaans Museum

De kinderboekenmarkt met verschillende podia met activiteiten. Voorts een optreden van Paul van Loon met de *Dolfje Weerwolfje Show* in het Zaans Museum en Francine Oomen, één van de schrijfsters die voorleest. Zelfs voor oude boeken was een plaats ingeruimd op de speciale markt.

5 juni 2006

Kinderactiviteit

Een speciale dag voor alle opa's en oma's die in het zonnetje werden gezet

27 augustus 2006

Kinderactiviteit

In het huis van meneer Zeurniet werden verhalen verteld over Klets de Kat, Mia Muis en andere bewoners.

23 september 2006

Kinderactiviteit

Speurtocht gebaseerd op het boek: *"Een klap van de molen"*. Dertig kinderen gingen op zoek naar de hoofdpersonen uit het boek: De

schrijver, de fotograaf, de tekenaar en de molenaar.

Winterprogramma

1 oktober – 31 december 2006

1 oktober 2006

Verhaal op Zaal

Uitgangspunt voor deze serie vormen de dagboeken van Aafje Gijsen en Neeltje Mulder.

4 oktober 2006

Beestachtigfeest in het Zaantheater

Klets de Kat gaf ook acte de présence op dit feest en verklapte enkele geheimen uit de dierenwereld.

15 oktober 2006

Filmmiddag

Een film over de industrie in de Zaanstreek omstreeks 1927.

25 oktober 2006

Kinderactiviteit

Poppentheater Stromboli met de voorstelling "De Maan", een nieuw avontuur van Jan Klaassen en Katrijn.

5 november 2006

KinderAtelier

Ter gelegenheid van Sint Maarten werd een lampion in de vorm van een Zaans huisje gemaakt.

5 november 2006

Verhaal op Zaal

Een wandeling door het museum met een verhaal uit de dagboeken van Aafje Gijsen en Neeltje Mulder

19 november 2006

KinderAtelier

Samen met kunstenaressen Lilian ter Horst gingen de kinderen aan het werk in het 'atelier' van Rembrandt. Verf maken en schilderen zoals Rembrandt dat vroeger deed.

26 november 2006

Kinderactiviteit

Sinterklaas met kindertheater van de Droomlocomotief

14 december 2006

Verkiezing Nieuwsfoto 2006

In samenwerking met Kidsweek konden kinderen tussen 7 t/m 17 jaar kiezen uit 125 nieuwsfoto's verdeeld over vijf categorieën.

17 december 2006

KinderAtelier

Kerst in het Jisperhuisje. Kinderen hielpen de kerstboom van meneer Zeurniet te versieren.

26 december 2006

Kinderactiviteit

De Kerstvoorstelling van Poppentheater Stromboli "Het Geheim".

26 december 2006

Kerstconcert

Op deze kerstmiddag zong het dameskoor
Leut en Duidelijk kerstliederen en
evergreens.

Czaar Peterhuisje

19 maart

'Wereldreis door de Zaanstreek'

Bezoekersaantallen

Bezoekersaantallen

Zaans Museum

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Volbetalend	2.892	4.946	3.833	3.929	3.538	4.338	4.404	4.807	5.446
Korting	1.013	2.848	6.394	7.103	3.112	4.729	5.581	3.307	10.918
Scholen	19	3.333	4.541	3.172	3.956	5.206	2.865	4.759	5.298
Museumkaart	0	4.126	1.641	1.826	1.266	1.628	2.044	2.101	3.089
Gratis	3.697	3.301	3.288	2.722	7.466	5.383	5.827	5.142	4.895
Totaal	7.621	18.554	9.697	18.752	19.338	21.284	20.721	20.116	29.646

Bezoekersaantallen per doelgroep

	2002	2003	2004	2005	2006
Individuele bezoekers					
Volwassenen	10.929	10.850	11.740	10.536	12.859
Kinderen	1.389	1.664	1.837	2.441	3.858
Scholen					
Basisscholen	3.483	3.958	1.806	3.426	7.012
Voortgezet onderwijs	473	1.248	1.059	1.333	888
Groepsbezoek					
Groepen	3.064	3.564	3.441	2.380	5.028
Totaal	19.338	21.284	20.721	20.116	29.645

Schoolbezoek Zaans Museum

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Schoolproject Fluxus	2.169	2.951	2.871	n.v.t.	2.892	5.704
Basisonderwijs	459	532	1.087	1.806	534	1.308
Voortgezet onderwijs	544	473	1.248	1.059	1.333	888
Totaal	3.172	3.956	5.206	2.865	4.759	7.900

Herkomst groepen onderwijs

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zaanstreek	2.804	3.862	4.419	2.328	4.503	7.530
Provincie Noord-Holland	212	49	650	537	256	370
Provincie Friesland	30	0	0	0	0	0
Provincie Zuid-Holland	95	45	137	0	0	0
Provincie Flevoland	31	0	0	0	0	0
Totaal	3.172	3.956	5.206	2.865	4.759	7.900

Czaar Peter Huisje

	2003	2004	2005	2006
Volbetalend	2.086	2.586	2.433	2.975
Korting	1.565	1.480	1.667	1.920
Museumkaart	417	589	549	891
Gratis	701	748	1.125	1.235
Totaal	4.769	5.403	5.774	7.021

Bezoekersaantallen Thematentoonstellingen

De Dubbele Bodem <i>12 september 1998 – 14 februari 1999</i>	10.432
De Rode Zaan <i>3 november 1999 – 2 maart 2000</i>	5.406
Verpakt en Versierd. Een eeuw Nederlandse verpakkingen <i>1 november 2000 – 18 maart 2001</i>	10.283
Hout, Hout en nog eens Hout <i>29 maart 2002 – 1 september 2002</i>	10.988
Geduldig Papier <i>18 april 2003 – 31 augustus 2003</i>	8.903
De Fabriek <i>7 april – 29 augustus 2004</i>	9.117
Wonen Typisch Hollands <i>1 oktober 2005- 1 april 2006</i>	11.829

Bestuur

De Stichting Zaaans Museum heeft ten doel als centraal cultureel-historisch museum werkzaam te zijn op het gebied van behoud, bekendmaking en documentatie van het Zaaans cultureel erfgoed in de ruimste zin van het woord.

2006

De heer V. Moussault
algemeen directeur Zaanse Schans / Zaaans Museum

Mevrouw F.J. Renckens-Stenneberg
directeur Zaaans Museum

De heer mr. P.W. Middelhoven
voorzitter

de heer A. Folkers RA
penningmeester

De heer G.K. Brouwer MBA
algemeen bestuurslid

De heer drs. P. van Hees
algemeen bestuurslid

De heer mr. H. Pielkenrood
algemeen bestuurslid

Mevrouw G. Bakker-Prins
notuliste

Subsidiegevers, fondsen en sponsors

Financiën

Er is al een aantal jaren een subsidie van de provincie Noord-Holland gereserveerd voor het maken van de jaarlijkse thematentoonstelling. Dit bedrag wordt, in het kader van het 'groeimodel', als startsubsidie gebruikt voor onderzoek naar de collectie en het verzamelen van objecten voor de tentoonstelling. Dit jaar hebben we de gelden aangewend voor de realisatie van de herinrichting en de informatieoverdracht van de ZOV-collectie. Daarnaast zijn dit jaar weer enkele subsidiegevers en fondsen aangeschreven ter voorbereiding van de herinrichting van het thema Werken.

Financiële bijdrage Museum algemeen

Seignette (van 2001 tot 2005)

Pieter Bon BV (2004 – 2008)

Vrienden van het Zaans Museum

Thema 2006 Wonen/Werken

De projecten zijn financieel mogelijk gemaakt door:

Subsidiegevers/fondsen

Provincie Noord-Holland

Mondriaan Stichting

Gemeente Zaanstad

Stichting Verkade

Stichting Ir.P.M. Duyvisfonds

Gijselaar Hintzenfonds

Gerrit Blaauwfonds

Stichting Vrienden Zaans Historisch Museum

Stichting Vrienden van het Zaans Museum

Sponsoring

Parteon

Bebording Zaanse Schans

Sponsoring

Parteon

Reklaspits